

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hudební nástroje

Tematická oblast	Komunikace hudebního umění se znakovými systémy uměleckých a společenských oborů
Datum vytvoření	17. ledna 2012
Ročník	1. ročník čtyřletého gymnázia 5. ročník osmiletého gymnázia
Stručný obsah	Celkový přehled hudebních nástrojů
Způsob využití	Postupně procházíme snímky a odpovídáme na průběžné a závěrečné otázky
Autor	Ing. Karel Dvořáček
Kód	VY_32_INOVACE_36_EDVO06

Hudební nástroje

- Předměty, schopné vytvořit zvuky a uskutečnit hudební myšlenku
- Způsob hry závisí na pohybu končetin a dýchání
- Nástroje **melodické** (kopírují lidský hlas) a **rytmické**
- Nástroje mají původ ve starých kulturách (Egypt, Mezopotámie, Čína, Střední Asie)
- Magické účinky, kultovní využití
- V Evropě se postupně zdokonalovaly (zejména v baroku), jen málo je originálních

Princip

- rozkmitání struny, kamene nebo vzduchového sloupce
- zesílení v rezonanční části
- materiál různý, vybírá se podle kvality, dostupnosti, vzhledu, trvanlivosti, možnosti opracování: dřevo, kov, kost, sklo, kůže, střeva, hedvábí, nylon
- budičem rozkmitu je smyčec, trsátko (plektron pochází z antického Řecka), prsty, nehty, proud vzduchu, kladívka, paličky
- rezonanční část (korpus)

Otázky a úkoly

- Z jakých materiálů je postavena kytara?
 - smrkové, javorové a ebenové dřevo, slonová kost (plast), mosazný drát na pražce, kovové strojky, struny z plastu a kovu, vykládání perleť
- Které nástroje se rozeznívají paličkami?
 - většinou bicí, ale také cimbál a klavír (kladívka)

Rozdělení hudebních nástrojů

Dělíme podle způsobu vzniku tónu, dále podle způsobu hry a stavby

- **Idiofony** (samozvučné): bicí nástroje bez blány, chrastítka...
- **Membranofony** (blanozvučné): bubny, kotle
- **Chordofony** (strunné): drnkací, smyčcové, klávesové
- **Aerofony** (dechové): dřevěné, žesťové, varhany, harmoniky
- **Elektrofony**: pracující na elektrickém n. elektronickém principu

Uveďte příklady k jednotlivým skupinám nástrojů:

claves, kastaněty, maracas

velký a malý buben, tympány

kytara, housle, klavír

hoboj, flétna, trubka

syntezátor

Dělení nástrojů v orchestru

- Smyčcové nástroje (sm. chordofony)

Které to jsou?

housle, viola, violoncello, kontrabas

- Dechové nástroje (d. aerofony)
dělíme podle materiálu (pozor na výjimky).

– dřevěné – vyjmenujte je:

flétna, hoboj, klarinet, fagot

– žestové – uveďte je:

trubka, lesní roh, pozoun, tuba

- Bicí nástroje (idiofony a membranofony)

dělíme na nástroje s určitou a neurčitou výškou tónu.

Které znáte?

tympány, zvony, xylofon, metalofon

velký a malý buben, činely, triangl, kastaněty

Rozsah a ladění nástrojů

- rozsah nástrojů kopíroval lidský hlas, např. rodina smyčcových nástrojů (housle – viola – violoncello – kontrabas) nebo zobcových fléten (sopránová – altová – tenorová – basová)
- většina nástrojů zní v jednočárkované oktávě
- některé nástroje jsou transponující, tzn., že zní jiný tón než odpovídá hmatu (altová zobcová flétna při hmatu „c¹“ hraje tón o kvintu nižší – „f“). Kontrafagot a kontrabas zní o oktávu níž, než je psáno (to nepovažujeme za skutečnou transpozici).

Otázky a úkoly

- Na jaké hudební nástroje hrajete?
- Který kovový aerofon patří do skupiny dřevěných nástrojů?
Proč?
 - příčná flétna, původně byla z ebenového dřeva.
- Který kovový aerofon byl vynalezen v Evropě v 19. století?
 - saxofon, Adolf Sax 1841, patří také do dřevěných nástrojů!
- Do které skupiny zařadíme klavír?
 - strunné nástroje rozeznívané kladívkem.
- Zahrajte si hru na hudební nástroje.
 - Žáci postupně říkají jména hudebních nástrojů, kdo si nevzpomene, vypadává ze hry. Žádný nástroj se nesmí opakovat.

Použitá literatura

ČARNUŠÁK, Gracian. Dějiny evropské hudby.
Praha - Bratislava: Panton, 1964.

Michels, Ulrich. Encyklopedický atlas hudby.
Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000,
ISBN 80-7106-238-3.